

ANMELDELSER

MARITA EASTMOND & LISA ÅKESSON (red.): Globala familjer. Transnational migration och släktskap. Hedemora: Gidluns förlag 2007. 319 sider. ISBN 978-91-7844-743-5. Pris: 235 kr.

Transnational migration er et forholdsvis nyt forskningsfelt, der meget hurtigt er kommet til at spille en stor rolle i migrationsforskningen generelt. Det er dog stadig kun en lille mængde bøger, der har belyst familierelationer og hverdagsliv i et transnationalt perspektiv. Bogen *Globala familjer. Transnational migration och släktskap* forsøger at råde bod på denne mangel ved at kombinere en transnational tilgang til migration med antropologiske perspektiver på familie og slægtskab. Formålet er dermed at undersøge, hvordan familierelationer skabes, vedligeholdes og forhandles i det transnationale rum. Som redaktørerne påpeger, skaber migration nye forudsætninger for familierelationer, som kan give mange muligheder, men som også kan lede til konflikt og modsætninger.

Bogen består af en indledning og 10 etnografiske bidrag, der hver tager fat i en bestemt flygtninge- eller migrantgruppes transnationale forbindelser mellem Sverige og deres oprindelsesland. Eastmond & Åkessons indledning giver et fint overblik over grundlæggende spørgsmål i forskningen om transnational migration, og de to redaktører uddrager en række temaer, der går på tværs af bogens kapitler. De efterfølgende etnografiske studier er ikke opdelt i undertemaer, men den underliggende logik synes at være, at bogens første halvdel primært fokuserer på indholdet i slægtskabsrelationer, mens de senere kapitler lægger mere vægt på forskellige aspekter af det transnationale liv.

Der findes mange forskellige forståelser af, hvem familien inkluderer, men *Globala familjer* viser, at uanset familiefORMEN indebærer familierelationer en høj grad af forpligtelser og ansvar over for hinanden. Bogens tilgang til slægtskab er i høj grad inspireret af Janet Carstens arbejde om forbundethed. Som blandt andre Maria Eriksson Baaz påpeger, skal familiebånd bekræftes praktisk såvel som symbolsk, og dette sker blandt andet igennem fordelingen af ressourcer. Flere kapitler understreger, at dette kan være en stor byrde, især når sparsomme økonomiske ressourcer skal fordeles blandt mange familiemedlemmer. Charlotte Melander illustrerer i sit studie af svensksomalieres transnationale familienetværk, at det sågar kan lede til store konflikter i ægteskabet, når partnerne ønsker at prioritere forskelligt.

Kløften mellem migranternes egne opfattelser af familien og de familieforståelser, der er udbredte i værtssamfundet, er også et emne, der står centralt i flere kapitler. Blandt andet tager Sara Johnsdottir fat i en meget politisk diskussion, når hun undersøger, hvorledes svensksomaliske børn kan opleve at blive opfostret af familiemedlemmer i flere forskellige lande. Sociale konstruktioner af familie og moderskab varierer mellem Somalia og Sverige, og det, der i én sammenhæng forekommer som en logisk fordeling af ansvar blandt slægtninge, betragtes i en anden sammenhæng som misrøgt af børn.

Familiemodeller udøves dog ikke kun forskelligt i forskellige lande, men også inden for den samme familie. Karin Normans grundige studie af kosovoalbanske familierelationer giver et eksempel på, hvorledes positioner og forventninger inden for familien varierer, alt efter om familiemedlemmerne er sammen i Kosovo eller Sverige. På nogle måder vedligeholdes bestemte ideer om familien uafhængigt af sted, men hvorledes for eksempel relationen mellem svigermor og svigerdatter udøves i praksis, varierer mellem familiens hverdag i Sverige og deres besøg i Kosovo.

Et tilbagevendende tema i studier af migranter er spændingen mellem her og der. Hvor har man hjemme, og hvor skal tilværelsen ideelt tilbringes? Erik Olssons kapitel om tilbagevenden blandt svensk-chilenske familier udgør et spændende perspektiv på dette emne. Olsson beskæftiger sig med svensk-chilenernes „post-eksil“, det vil sige perioden, hvor tilbagevenden til Chile igen er blevet mulig. Mange familier beslutter at rejse til Chile, men opdager, at det i praksis er meget svært at genetablere sig i oprindelseslandet. Dette er en klassisk problemstilling, men Olsson beskriver, hvordan flere familier ender med at pendle mellem Sverige og Chile i en konstant søgen efter forsørgelsesmuligheder. Erfaringer med det politiske eksil kommer til at spille en stor rolle for, hvorledes de orienterer sig i det transnationale felt.

Globala familjers styrke er så absolut dens etnografiske bidrag. Indlæggene tager det transnationale perspektiv alvorligt og demonstrerer dybdegående kendskab til de sociale og kulturelle forhold i såvel oprindelsesland som værtsland. Bogens dynamiske forståelse af slægtskab medvirker i høj grad til at belyse, hvordan familierelationer skabes og praktiseres på mange forskellige måder i forskellige kulturelle kontekster. De mange kapitler illustrerer meget tydeligt, hvorledes migranter må forholde sig til konflikten mellem familien som idé og familien som social praksis. Ligeledes er det få studier af migration, der formår at belyse relationer inden for kernefamilien så tæt på.

Den typiske kritik af en antologi er, at den stritter i for mange retninger. Det er bestemt ikke tilfældet her. Samtlige artikler forholder sig til slægtskab i en ramme af transnational migration, og de understøtter på mange måder hinanden.

Ironisk nok leder dette dog til mit primære forbehold, nemlig at bogens artikler til tider ligger for tæt op ad hinanden. Især i bogens første del leder dette til en række gentagelser, ligesom det transnationale perspektiv flere gange præsenteres i kapitlerne. Det er i og for sig relevant nok i hver enkelt artikel, men når man læser bidragene i ét stræk, bliver det lidt for meget.

Det skal nu ikke ligge redaktørerne til last, at de har samlet et hold forfattere, der faktisk arbejder med relaterede emner. Det er heller ikke deres skyld, at migrationsforskning i Skandinavien primært fokuserer på flygtninge og indvandrere fra Mellemøsten og Afrika. Ikke desto mindre kunne det have været interessant at supplere bogen med andre komparative perspektiver. Hvis migranter fra Congo, Pakistan eller Chile alle beskriver slægtskabsrelationer i Sverige (Skandinavien) som kolde og uden indhold, hvilken betydning har familierelationer så for svenskere i udlandet? Hvordan ser de forskellene mellem familien „her“ og „der“? På samme vis kunne det være interessant at undersøge, hvorvidt familieforpligtelser spiller den samme rolle blandt mere privilegerede migranter, hvis familie i oprindelseslandet ikke nødvendigvis har brug for deres hjælp til at overleve. Hvilke forventninger indebærer familierelationer i den situation?

Globala familjer kan anbefales til studerende og forskere, der interesserer sig for slægtskab og transnational migration. Den, som endnu ikke kender meget til transnational migration, vil få en grundig introduktion til de problematikker, der vedrører familierelationer på tværs af grænser. En læser, som allerede er godt inde i feltet, vil primært have udbytte af bogens etnografiske bidrag. Begge vil dog givet finde bogen interessant.

Marianne Holm Pedersen
Forsker, ph.d.
Dansk Folkemindesamling
Det Kongelige Bibliotek

JULIA PALEY (ed.): Democracy: Anthropological approaches. Santa Fe: School for Advanced Research Press 2008. 263 sider. ISBN 978-05-2011-7682. Pris: £ 16.95.

Der blæser nye, friske vinde over den politiske antropologi i disse år, og med udgivelsen af Julia Paleys antologi får demokratiet nu tilsyneladende også sin egen antropologi. Det er værd at bemærke, at *School for Advanced Research*, som står bag bogen, indtil for nylig hed *School of American Research*. Hvorvidt navneskiftet var foranlediget af en gennemgribende krise i De Forenede Staters globale antropologiske hegemoni, er ikke denne anmelder bekendt. Til gengæld virker det overvejende sandsynligt, at de mange problemer, den amerikanske